

دانشگاه پیام نور

دانشکده علوم انسانی

واحد ری

گروه : آموزش محیط زیست

رشته : آموزش محیط زیست

پایان نامه

برای دریافت مدرک کارشناسی ارشد

عنوان

بررسی طرح شهردار مدرسه در ارتقاء آگاهی زیست محیطی

دانش آموزان دختر منطقه ۱۰ تهران

مهناز حیدری

استاد راهنما:

دکتر محمد رضوانی

استاد مشاور:

دکتر احمد علیپور

اسفند ماه ۱۳۹۰

تشکر و قدردانی

از اساتید گرامی و بزرگوایم ، بویژه از استاد راهنما ،جناب آقای دکتر محمد رضوانی و استاد مشاور ، جناب آقای دکتر احمد علیپور که در مسیر تحقیق و تهیه پایان نامه ،هدایت و راهنمایی نمودند،قدردانی مینمایم.

از کلیه اساتید محترم گروه آموزش محیط زیست دانشگاه پیام نور ؛ بویژه جناب آقای دکتر شبیری و سرکار خانم دکتر مریم لاریجانی، که منجر به ایجاد دیدگاه های روشن نسبت به مسائل آموزشی در ارتباط با محیط زیست در ذهن اینجانب گردیدند ، تشکر می نمایم.

از مدیر و کارشناسان اداره کل آموزش و مشارکت های شهروندی معاونت امور اجتماعی و فرهنگی تشکر می نمایم.

از جناب آقای دکتر احمد غیاثوند به جهت راهنمایی های ارزنده ایشان در مسیر تحقیق ، سپاسگزارم.

در پایان، از مدیر محترم حراست اداره آموزش و پرورش منطقه ۱۰ تهران جناب آقای ملا علی و مدیران و مربیان مدارس راهنمایی زهرا مردانی و حضرت زینب به جهت همکاری در پیشبرد این پایان نامه تشکر می نمایم.

امیدوارم ، این یادآوری تشکر ، نشان سپاس بیکران من از این عزیزان باشد.

تقدیم به

پدر و مادر عزیزم

و

استاد بزرگوارم (جناب آقای زند)

فصل اول : کلیات تحقیق

بیان مسئله 2

اهمیت و ضرورت انجام تحقیق ۴

هدف های تحقیق ۷

فرضیه ها ۸

تعریف واژه های کلیدی ۸

۱-۱ - استفاده کنندگان تحقیق ۱۰

فصل دوم : مبانی نظری و پیشینه تحقیق

۱-۲-۱- مقدمه ۱۲

۲-۲- آموزش محیط زیست

۱-۲-۲- تاریخچه آموزش محیط زیست ۱۵

۲-۲-۲- آموزش محیط زیست چیست؟ ۱۹

۳-۲-۲- اهداف آموزش محیط زیست و فعالیت های بین المللی ۲۱

۴-۲-۲- لزوم آموزش محیط زیست ۲۳

۵-۲-۲- مبانی آموزش ۲۴

۶-۲-۲- آموزش پایه مشارکت برای حفاظت از محیط زیست ۲۵

۷-۲-۲- گام های موثر در یک برنامه آموزشی ۲۷

۸-۲-۲- جایگاه آموزش محیط زیست در مدارس ۲۸

- ۲۹ ..... (کلیه مقاطع تحصیلی) مدارس رسمی - آموزش رسمی - ۱-۸-۲-۲
- ۳۰ ..... چالش های موجود در بخش مدارس ۲-۸-۲-۲
- ۳۱ ..... اهداف همیاری ملی برای آموزش محیط زیست در مدارس بریتانیا ۳-۸-۲-۲
- ۳۳ ..... اصول حفظ محیط زیست ۹-۲-۲
- ۳۴ ..... رویکردهای حفاظت از محیط زیست ۱۰-۲-۲
- ۳۵ ..... روش های آموزش حفاظت از محیط زیست ۱۱-۲-۲
- ۳۶ ..... فعالیت های علمی آموزش حفاظت از محیط زیست ۱۲-۲-۲
- ۳۷ ..... **۳-۲- مقدمه عمومی در مورد محیط زیست** ۳-۲-۲
- ۳۹ ..... **۴-۲- اطلاعات زیست محیطی مرتبط با موضوع** ۴-۲-۲
- ۴۰ ..... ارتباط جمعیت با آلودگی محیط زیست ۱-۴-۲
- ۴۲ ..... عناصر محیط زیست ۲-۴-۲
- ۴۲ ..... آلودگی هوا ۱-۲-۴-۲
- ۴۲ ..... تعریف هوا ۱-۱-۲-۴-۲
- ۴۲ ..... هوای آلوده ۲-۱-۲-۴-۲
- ۴۳ ..... انواع آلوده کننده های هوا ۳-۱-۲-۴-۲
- ۴۳ ..... آثار آلودگی هوا ۴-۱-۲-۴-۲
- ۴۴ ..... آب ۲-۲-۴-۲

- ۴۵ ..... آلودگی آب ۱-۲-۲-۴-۲
- ۴۵ ..... آثار آلودگی آب ۲-۲-۲-۴-۲
- ۴۶ ..... طبقه بندی آلوده کننده های آب ۳-۲-۲-۴-۲
- ۴۶ ..... خاک ۳-۲-۴-۲
- ۴۸ ..... آلودگی خاک ۱-۳-۲-۴-۲
- ۴۹ ..... صوت ۴-۲-۴-۲
- ۴۹ ..... عوارض و بیماری های حاصل از صدا ۱-۴-۲-۴-۲
- ۵۰ ..... انواع آلاینده های صوتی ۲-۴-۲-۴-۲
- ۵۰ ..... آلودگی صدا در شهر تهران ۳-۴-۲-۴-۲
- ۵۱ ..... چگونگی آلودگی صدا را کاهش دهیم ۴-۴-۲-۴-۲
- ۵۲ ..... بررسی گونه های گیاهی ایران، برای کاهش آلودگی صدا ۵-۴-۲-۴-۲
- ۵۳ ..... **۵-۲- تنوع زیستی**
- ۵۵ ..... **۶-۲- انسان و تامین انرژی**
- ۵۵ ..... انرژی خورشیدی ۱-۶-۲
- ۵۶ ..... انرژی آب ۲-۶-۲
- ۵۶ ..... انرژی باد ۳-۶-۲
- ۵۶ ..... انرژی بیوماس ۴-۶-۲

۵۷ ..... ۲-۶-۵- انرژی زمین گرمایی

۵۷ ..... ۲-۶-۶- انرژی حاصل از جزر و مد

۵۷ ..... ۲-۶-۷- انرژی هسته ای

۵۸ ..... **۲-۷- اهمیت جنگل ها و مراتع**

۵۹ ..... **۲-۸- مدیریت پسماند**

۵۹ ..... ۲-۸-۱- انواع پسماند

۶۰ ..... ۲-۸-۲- بازیافت و تبدیل مواد

۶۱ ..... ۲-۸-۳- تفکیک پسماندها

۶۲ ..... ۲-۸-۴- تفکیک از مبدا و نقش آن در بهداشت جامعه

۶۳ ..... ۲-۸-۵- انواع پسماندهای خشک ارزشمند (قابل بازیافت)

۶۶ ..... ۲-۸-۶- آموزش تفکیک زباله از مبدا

۶۶ ..... ۲-۸-۷- ابزار و روش های آموزش در خصوص طرح تفکیک زباله از مبدا

۶۷ ..... **۲-۹- شناخت و کنترل موش در محیط شهری**

۶۷ ..... ۲-۹-۱- منابع طبیعی

۶۸ ..... ۲-۹-۲- تولید مثل

۶۸ ..... ۲-۹-۳- مرگ و میر

۶۹ ..... ۲-۹-۴- علائم حضور موش

۷۰	..... بهسازی محیط	۲-۹-۵
۷۱	..... عوامل موثر در شکست برنامه های مبارزه با جوندگان	۲-۹-۶
۷۲	..... ارتباط اخلاق اسلامی و محیط زیست	۲-۱۰-۱۰
۷۳	..... ریشه یابی مشکلات زیست محیطی	۲-۱۰-۱
۷۵	..... بهداشت و پاکیزگی	۲-۱۰-۲
۷۵	..... عناصر اصلی حیات	۲-۱۰-۳
۷۹	..... طرح شهردار مدرسه	۲-۱۱-۱۱
۸۱	..... روش اجرای طرح شهردار مدرسه	۲-۱۱-۱
۸۶	..... معاونت بهداشت و سلامت	۲-۱۱-۲

۲-۱۲- پیشینه تحقیق ۸۹

فصل سوم : روش تحقیق

۹۴	..... <u>۳-۱- مفهوم تحقیق</u>	۳-۱-۱
۹۴	..... <u>۳-۲- نوع تحقیق</u>	۳-۲-۱
۹۵	..... <u>۳-۳- روش تحقیق</u>	۳-۳-۱
۹۷	..... <u>۳-۴- جامعه آماری</u>	۳-۴-۱
۹۷	..... <u>۳-۵- روش نمونه گیری و تعیین حجم نمونه</u>	۳-۵-۱
۹۸	..... <u>۳-۶- ابزار گردآوری اطلاعات</u>	۳-۶-۱
۱۰۳	..... <u>۳-۷- روایی و پایایی</u>	۳-۷-۱
۱۰۴	..... <u>۳-۸- روشهای تجزیه و تحلیل داده ها</u>	۳-۸-۱

فصل چهارم : یافته های تحقیق

- ۱-۴-۱- ویژگی های جمعیت شناختی ۱۰۶
- ۱-۴-۱-۱- سن ۱۰۶
- ۱-۴-۱-۲- پایه های تحصیلی ۱۰۶
- ۱-۴-۱-۳- تحصیلات پدر ۱۰۷
- ۱-۴-۱-۴- تحصیلات مادر ۱۰۹
- ۱-۴-۱-۵- شغل پدر ۱۱۰
- ۱-۴-۱-۲- شغل مادر ۱۱۱
- ۲-۴-۲- بررسی فرضیه های پژوهش ۱۱۲
- ۱-۴-۲-۱- آگاهی زیست محیطی ۱۱۲
- ۱-۴-۲-۲- مسئولیت پذیری ۱۱۳
- ۱-۴-۲-۳- مشارکت جویی ۱۱۵
- ۱-۴-۲-۴- کیفیت محیط مدرسه ۱۱۶

فصل پنجم : بحث و نتیجه گیری

- ۱-۵-۱- مقدمه ۱۱۸
- ۲-۵-۲- نتایج توصیفی ۱۱۸
- ۳-۵-۳- تحلیل آزمون های استنباطی ۱۲۰
- ۴-۵-۴- نتیجه گیری ۱۲۲

۱۲۳	۵-۵- مقایسه بین نتایج تحقیقات نگارنده با سایر محققین در این زمینه
۱۲۴	۵-۶- پیشنهادهای تحقیق
۱۲۵	۵-۷- توصیه های تحقیق
۱۲۶	۵-۸- مشکلات و محدودیت های تحقیق
۱۲۷	فهرست منابع داخلی
۱۳۵	فهرست منابع داخلی
۱۳۶	پیوست ۱
۱۴۱	پیوست ۲
۱۴۲	پیوست ۳
۱۴۳	پیوست ۴

فهرست جداول و نمودارها

صفحه

- جدول ۱-۲- روی داده‌های مهم آموزش محیط زیست و محل برگزاری ۱۵
- جدول ۲-۲- اهداف مختلف طرح شهردار مدرسه بر حسب امتیازات کسب شده ۹۰
- جدول ۱-۴- ویژگی‌های توصیفی سن آزمودنی‌های پژوهش ۱۰۶
- جدول ۲-۴- نحوه توزیع آزمودنی‌های دو گروه در هر پایه تحصیلی ۱۰۷
- جدول ۳-۴- فراوانی و درصد فراوانی تحصیلات پدر به تفکیک گروه ۱۰۸
- جدول ۴-۴- فراوانی و درصد فراوانی تحصیلات مادر به تفکیک گروه ۱۰۹
- جدول ۵-۴- فراوانی و درصد فراوانی شغل پدر به تفکیک گروه ۱۱۰
- جدول ۶-۴- فراوانی و درصد فراوانی شغل مادر به تفکیک گروه ۱۱۱
- جدول ۷-۴- آزمون مان‌ویتنی‌یو برای بررسی معناداری تفاوت نمرات آگاهی زیست محیطی در دو گروه ... ۱۱۲
- جدول ۸-۴- آزمون مان‌ویتنی‌یو برای بررسی معناداری تفاوت نمرات مسئولیت پذیری در دو گروه ۱۱۴
- جدول ۹-۴- آزمون مان‌ویتنی‌یو برای بررسی معناداری تفاوت نمرات مشارکت جویی در دو گروه ۱۱۵
- جدول ۱۰-۴- آزمون مان‌ویتنی‌یو برای بررسی معناداری تفاوت نمرات کیفیت محیط مدرسه در دو گروه... ۱۱۶
- ..... ۱۱۸ جدول ۱-۵- بیشترین فراوانی تحصیلات و شغل پدر و مادر پاسخ دهندگان به پرسشنامه
- جدول ۲-۵- نمرات دانش آموزان در مورد سوالات مربوط به آگاهی زیست محیطی ۱۱۹

- جدول ۳-۵- نمرات دانش آموزان در مورد سوالات مربوط به مسئولیت پذیری ۱۱۹
- جدول ۴-۵- نمرات دانش آموزان در مورد سوالات مربوط به مشارکت جویی ۱۱۹
- جدول ۵-۵- نمرات دانش آموزان در مورد سوالات مربوط به ارتقاء کیفیت محیط زیست ۱۱۹
- نمودار ۱-۲- نمودار سازمانی شهردار مدرسه ۸۴
- نمودار ۲-۲- نمودار سلسله مراتب سازمانی شهردار مدرسه ۸۵
- نمودار ۳-۲- نمودار سازمانی معاونت بهداشت و سلامت ۸۸
- نمودار ۱-۴- مقایسه نمرات آگاهی زیست محیطی پیش آزمون و پس آزمون در دو گروه ۱۱۳
- نمودار ۲-۴- مقایسه نمرات روحیه مسئولیت پذیری پیش آزمون و پس آزمون در دو گروه ۱۱۴
- نمودار ۳-۴- مقایسه نمرات حس مشارکت جویی پیش آزمون و پس آزمون در دو گروه ۱۱۵
- نمودار ۴-۴- مقایسه کیفیت محیط مدرسه پیش آزمون و پس آزمون در دو گروه ۱۱۶

چکیده

دانش آموزان امروز تصمیم گیران و تصمیم سازان آینده این مرز و بوم هستند، بنابراین بایستی به نحو شایسته ای مورد آموزش و پرورش قرار گیرند تا بتوانند علاوه بر پذیرش نقش شهروندی، در مشاغل و جایگاه های مختلف نقش خود را به بهترین وجه ایفا نمایند. طرح شهردار مدرسه اگرچه در یک بعد زمانی و مکانی مشخص اجرا می شود، لکن می تواند زمینه ساز حرکتی زیبا و نوید بخش برای مشارکت در حفاظت از محیط زیست و مدیریت یکی از سازمان های بزرگ قرار گیرد. با اجرای این طرح آموزشی می توان مدیریت مشارکتی را با ابعاد کوچک به محیط مدرسه برده و در آنجا روحیه مشارکت و حفاظت از محیط زیست را به تجربه گذاشته و در اثنای آموزش، سنگ بنای توسعه پایدار را رغم زد.

تحقیق حاضر از نوع تحقیقات علمی و کاربردی بوده و اطلاعات، مسئولیت پذیری، مشارکت جویی و ارتقاء کیفیت محیط دانش آموزان، در مسایل محیط زیست شهری و غیر شهری را پس از اجرای یک طرح آموزشی غیر مستقیم (طرح شهردار مدرسه) که در آن دانش آموزان مجری و مخاطب آموزش هستند، بررسی می کند.

جامعه آماری مدارس راهنمایی دولتی دخترانه شهرداری منطقه ۱۰ بوده که به روش نمونه گیری تصادفی ساده، یک مدرسه به عنوان محیط آزمایش و یک مدرسه به عنوان محیط گواه در نظر گرفته شده است. تعداد دانش آموزان ۸۷۰ نفر بوده که پس از قرار دادن این تعداد در فرمول کوکران ۲۶۸ نفر برای پاسخگویی به پرسشنامه انتخاب شدند. ابزار گرد آوری اطلاعات پرسشنامه محقق ساخته، اسناد و مدارک موجود در بایگانی مدرسه و مطالعات کتابخانه ای می باشد. برای تجزیه و تحلیل داده های حاصل از پیش آزمون و پس آزمون، از آزمون مان ویتنی یو استفاده شده است.

نتایج بیانگر عدم تاثیر اجرای طرح شهردار مدرسه در مسئولیت پذیری دانش آموزان بوده و اجرای طرح شهردار مدرسه توانسته است اطلاعات، مشارکت و کیفیت را در مورد موضوعات زیست محیطی ارتقاء دهد.

واژه های کلیدی: محیط زیست- آموزش محیط زیست- شهردار مدرسه- آگاهی زیست محیطی-

مسئولیت پذیری- مشارکت جویی

فصل اول

کلیات تحقیق

۱- فصل اول

۱-۱- تعریف مساله

ایران کشوری است که با توجه به وسعت خود، ۷۵ میلیون نفر را در خود جای داده است و در بعضی مناطق بسیار پراکنده و در کلانشهری مانند تهران بزرگ با ۱۲ میلیون نفر دارای تراکم جمعیتی بالایی است. همزمان با افزایش سریع جمعیت در ایران، رشد فناوری و صنعت، همچنین مصرف گرایی و تجملاتی شدن زندگی مردم، استفاده بی رویه از منابع طبیعی با تخریب بی رحمانه محیط زیست مواجه بوده است.

جامعه مصرف گرا و صنعتی امروزی چنان منابع طبیعی را مصرف و محیط زیست را آلوده کرده است که توانایی خود پالایی طبیعت قادر به مقابله با آن نبوده و موازنه پویا میان چهار عنصر اصلی بیوسفر (آب، هوا، خاک و جانداران) را به هم زده و مشکلاتی اعم از آلودگی آب های سطحی و زیر زمینی، از بین رفتن تنوع زیستی، تخریب خاک، آلودگی هوا و... را به وجود آورده است. در حال حاضر افکار جهانیان بیش از گذشته نسبت به پیامد های مصرف بی رویه منابع طبیعی و تخریب محیط زیست آگاهی یافته است و به این نتیجه رسیده برای بهره برداری بهتر و مستمر از محیط زیست باید تمام جوانب اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی را در نظر گرفته و نسبت به انتقال منابع به نسل های آینده، جلوگیری از تخریب محیط زیست و ... متعهد باشد و بهترین گزینه برای رسیده به رشد همه جانبه حرکت در راستای توسعه پایدار است و به یکی از بهترین گزینه های رسیدن به توسعه پایدار، آموزش عمومی و فرهنگ سازی در میان آحاد مردم جامعه به ویژه دانش آموزان است.

به منظور ارتقاء سطح دانش و معلومات شهری و تحقق حقوق شهروندی، آموزش های سازمان یافته به عنوان یک رهیافت موثر تعریف شده است. طرح شهردار مدرسه به عنوان یک طرح در بهبود مناسبات مدرسه-مدرسه، مدرسه-شهر، شهر-شهر می تواند فرصت های بیشماری در رابطه با استفاده از ظرفیت های انسانی و ظرفیت افزایی انسانی در مدیریت و عملکرد شهروندان ایجاد نماید.

در کشورهای در حال توسعه آموزش به صورت جدی تری مطرح می شود؛ زیرا پیکار با عقب ماندگی و پیمودن سریع پلکان رشد و ترقی جز با داشتن مردان و زنان کاردان و متخصص در تمام زمینه ها میسر نیست. امروزه تمام کشورها به ویژه کشورهای توسعه یافته به این حقیقت ایمان آورده اند که راز برتری و پیروزی هر ملتی طی دهه های آینده، در زیر و رو کردن زمین و کشف گنجینه های کهن یا طبیعی نیست، بلکه در سرمایه گذاری در منابع انسانی است و از این رو است که این گونه کشورها توانمندی و عزت سیاسی، اقتصادی،

اجتماعی و فرهنگی ملت خود را در پرورش و توسعه نیروهای جوان خویشتن جستجو می کنند. (فتحی، ۱۳۸۹، ۳۰)

نقش نیروی انسانی کارآمد در استفاده بهینه از امکانات و تجهیزات موجود و مبدل ساختن آن به تولیدات و خدمات کیفی و برتر، مقوله ای غیر قابل انکار است. به همین دلیل در کشورهای معاصر در بین کشورهای مختلفی را می توان سراغ گرفت که به رغم دارا بودن نیروی انسانی فراوان، باز هم در زمره کشورهای در حال توسعه اند. کلید اصلی این معما و درک چگونگی آن در گرو توجه به کیفیت نیروی انسانی و آموزش آنان نهفته است. در صورتی که نیروی انسانی کیفیت و صلاحیت کافی را دارا باشد، استفاده از امکانات بالقوه برای رشد و توسعه، امری امکان پذیر خواهد بود. (فتحی، ۱۳۸۹، ۳۱)

۱-۲- اهمیت و ضرورت انجام تحقیق

به دلیل اینکه مهمترین سرمایه کشورها، سرمایه های انسانی هستند، بنابراین بالندگی این سرمایه های عظیم، در گرو آموزشی متناسب و در خور است. کودکان و نوجوانان امروز تصمیم گیران فردا خواهند بود و بایستی در طی آموزش ها آنان را با مشکلات و معضلات محیط زیست و طرح و برنامه هایی که از هم اکنون برای

آینده پایه ریزی می شوند، آشنا نمود و به همین دلیل است که عمده ترین توجه نهادهای بین المللی به ویژه یونسکو، تشویق و هدایت امکانات کشورها در عرصه آموزش و پرورش است.

این عقیده که افزایش جمعیت عامل بلافاصله و تکنولوژی علت نهایی تخریب محیط زیست است (صدوق، ۱۳۸۰) مدیران، برنامه ریزان و تصمیم گیران را بر آن می دارد که علاوه بر کنترل رشد جمعیت، به فکر چاره ای دیگر باشند که یکی از بهترین این برنامه ها، ارائه آموزش به شهروندان در زمینه ها و سنین مختلف است، آموزش شیوه های مختلفی دارد که یکی از بهترین شیوه آن آموزش غیر مستقیم و مشارکتی است. دانش آموزان از طریق یادگیری می توانند مسائل و معضلات محیط زیست را درک کرده و نسبت به رفع آن کوشش و مشارکت نمایند.

بر اساس نظریه دکتر دلی حل مسائل زیست محیطی با کمک منابع اخلاقی و تربیتی میسر می باشد. براساس این طرز تفکر، رمز موفقیت و فائق آمدن بر مسائل بیشمار زیست محیطی ارتقای فرهنگ زیست محیطی است. در آموزش محیط زیست ابتدا بایستی مخاطبان را نسبت به معضلات زیست محیطی حساس کرده و سپس همفکری و همکاری آنان را جلب کرد.

آموزش زنان و دختران در قبال مسئله محیط زیست از نکاتی است که باید به دقت مورد بررسی و اجرا قرار گیرد. دختران امروز مادران فردا هستند که پر نفوذترین معلمان برای فرزندان خود محسوب می شوند. آن ها می توانند با آموزش فرزندان خود تا حد زیادی به تحقق اهداف توسعه پایدار کمک نمایند و در صورت انجام این مهم، نسل آینده نسلی سازگار با محیط زیست خواهد بود. (حاج حسینی، ۱۳۸۷، ۱۱۰)

از مهمترین دلایل لزوم اجرای طرحهای آموزشی در جهت فرهنگ سازی زیست محیطی کودکان و نوجوانان می توان به موارد ذیل اشاره نمود: (کریمی، ۱۳۹۰، ۹)

- سرمایه گذاری بلندمدت بر روی کودکان و نوجوانان به منظور تغییر الگوی رفتاری در سطح جامعه
- نقش اثرگذار کودکان و نوجوان در الگوسازی صحیح در خانواده ها
- سرعت یادگیری بالا در سنین پایین تر

• سهم قابل توجه کودکان و نوجوانان از جمعیت کشور

• آسیب پذیری کودکان و نوجوانان در مقابل عوارض ناشی از تخریب و آلاینده های محیط زیست در فرآیند آموزش محیط زیست به کودکان و نوجوانان توجه به چهار اصل مهم ضروری است:

۱. حساس کردن کودک به مباحث پیرامون خود

۲. ایجاد انگیزه برای حل مسائل و مشارکت هر چه بیشتر

۳. آموزش تفکر انتقادی

۴. پیدا کردن راه حل

با توجه به این که طرح شهردار مدرسه موجب آموزش در راستای مشارکت سازمان یافته نوجوانان و پیشبرد اهداف آموزشی، زیست محیطی، اجتماعی و فرهنگی شود و نوجوانان امروز مدیران و تصمیم گیران فردا هستند؛ طرح شهردار مدرسه که مدیریت عمومی شهر را در مقیاسی کوچکتر در مدارس به اجرا می گذارد، می تواند تقویت مبانی نظری و ارائه راهکارهای آموزشی مناسب تر و موثرتر را موجب شود.

فرد از همه جا فرا می گیرد، فرد با محیط خود دائما ارتباط متقابل برقرار می کند و از همه جا فرا می گیرد؛ خانواده، همسالان، گروه های محلی، موسسات اجتماعی و ... اینها همه از عوامل یادگیری اند و در تحقق یا عدم تحقق هدف های آموزشی تاثیر دارند. (ملکی، ۱۳۸۸، ۱۱۳)

مهمترین نکته ای که به وضوح خود را نشان می دهد، توانمندی چشمگیر نسل نوجوان و جوان ایرانی در زمینه امور مشارکتی است، به ویژه زمانی که اعتماد نوجوانان و جوانان جلب شود به محرک های مشارکتی واکنش مثبت نشان می دهند. (پیران، ۱۳۷۳)

مدرسه به عنوان یک موسسه اجتماعی دانش آموزان را برای زندگی جمعی آماده می کند. برای تحقق این هدف اساسی و پرورش انسان های شایسته برای زندگی اجتماعی، باید بین مدرسه و جامعه ارتباط لازم وجود داشته باشد. برای این کار اولاً: دانش آموزان برای یادگیری ارزش های اجتماعی و الگوهای رفتاری متناسب

باید رفتارهای هنجار و ناهنجار را مشاهده کنند. ثانياً: دانش آموزان باید با موسسات و نهادهای اجتماعی آشنا شوند. سازمان ها و نهادهایی به تدریج در جامعه به وجود آمده اند که کار آنها، تامین نیازهای گوناگون انسانها است. (ملکی، ۱۳۸۴، ۷۷)

از آنجا که اغلب پژوهش های انجام شده در زمینه آموزش مسائل زیست محیطی بیشتر بر روی سنجش اطلاعات و آگاهی دانش آموزان و یا میزان ارتقاء این آگاهی پس از ارائه آموزش های زیست محیطی که غالباً به صورت مستقیم انجام می پذیرد. در این تحقیق، محقق در نظر دارد میزان اطلاعات و مشارکت و... دانش آموزان در مسائل محیط زیست شهری و غیر شهری را پس از اجرای یک طرح آموزشی غیر مستقیم (طرح شهردار مدرسه) که در آن خود دانش آموزان مجری و مخاطب آموزش هستند بررسی کند.

۱-۳-هدف ها

اهداف کلی